

Березюк О.С., Вольська І. Використання інформаційних технологій у національних освітніх системах // Тенденції модернізації національних освітніх систем: збірник наукових праць / за ред. О.С. Березюк, О.М. Власенко. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – 158 с.

*О. С. Березюк,
канд. пед. наук, професор
Ірина Вольська,
студентка ННІ філології та журналістики
(Житомирський державний університет імені Івана Франка)*

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАЦІОНАЛЬНИХ ОСВІТНІХ СИСТЕМАХ

Пріоритет дослідних і проектних технологій у викладанні української мови передбачає використання широкої бази мовознавчих джерел, яка не завжди є в шкільних бібліотеках. Можливості інформаційно-комунікативних технологій (електронних навчальних посібників і глобальної мережі Інтернет) це зберігання та передача інформації, що дозволяють вирішити ці завдання: підвищити інформаційну насиченість уроку, вийти за рамки шкільних підручників, доповнити і поглибити їх зміст.

Сучасний освітній процес передбачає розвиток в учнів творчих здібностей. Подібна вимога диктує необхідність роботи учнів з інформацією, самостійно сформованої ними у вигляді творчої освітньої продукції. Вирішенню даного завдання сприяє розвиток проектних технологій у вивченні української мови. У даному випадку інформаційно-комунікативні технології, спочатку призначені для створення інформаційних продуктів різного роду (текстів, презентацій, web-сторінок і т.п.) і володіють величезним творчим потенціалом, також могли б стати ефективним інструментом у руках учнів. Інформаційні технології розширюють можливості діагностики рівня засвоєння знань учнями. Різноманітні тестові системи та оболонки дозволяють індивідуалізувати процес оцінки знань учнів, розвивати здатність учнів до самооцінки.

Таким чином, інформаційні технології здатні: стимулювати пізнавальний інтерес до української мови, надати навчальній роботі проблемний, творчий, дослідницький характер, багато в чому сприяти оновленню змістової сторони предмета українська мова, індивідуалізувати процес навчання і розвивати самостійну діяльність школярів.

Величезні можливості для користувачів представляє Інтернет, всесвітня мережа якого включає електронну пошту, дає доступ до графічного і мультимедійного змісту Web. У поняття мультимедіа входить багато компактне інформаційне середовище, сукупність якого становить текстова інформація (тексти, числові дані), аудіоряд (мова, музика, звукові ефекти), відеоряд (анімація, відео, графічні зображення). Тут же є пошукові системи,

канали для переговорів і дискусій в режимі реального часу, ігри, новини. Віртуальний ресурсний центр включає в себе виставки та постійні експозиції провідних музеїв розвинених країн світу [19, с.56].

Не виходячи з дому і не відвідуючи бібліотек, можна знайти найсвіжішу інформацію, оскільки в Інтернеті є величезна кількість платних і безкоштовних баз даних і самих різних знань. За допомогою Інтернету можна отримати доступ до багатьох заочних курсів, взяти участь в дискусіях, знайти відомості практично про будь-який вид діяльності людини. Інтернет містить стільки ж текстової інформації, скільки бібліотеки з десятками мільйонів одиниць книжкових зберігань, в ньому мільйони сайтів і мільярди сторінок. Інтернет містить як електронні каталоги, створені за традиційним принципом, так і автоматичні пошукові системи, останнім властива оперативність і висока швидкість роботи при великому охопленні матеріалів. Зазвичай використовують той і інший тип пошукових систем, виходячи з раціональності рішення поставлених завдань.

Пошукові інструменти Інтернету в чомусь нагадують каталоги бібліотеки: книжковими стелажми тут служать пошукові сервери, а каталожними картами – посилання на ресурси, що видаються в якості результатів пошуку на цих стелажках-серверах. У всесвітній мережі WWW документи представлені за допомогою гіпертекстової розмітки документів та створення програм-браузерів, необхідних для того, щоб на персональних комп'ютерах перетворювати документи у зображення на екрані. Можливості програмного забезпечення браузерів, наприклад Internet Explorer, дозволяють доводити інформацію до користувача, знімати з неї копії. Пошук інформації здійснюється за допомогою систем Рамблер, Яндекс, Апорт, Google, де її можна шукати по розділах каталогу і за словами, введеними у вікно запиту. З наявної бази даних вчитель може підібрати до різних типів і форм уроків текстовий зміст, документи, різні види наочності, рекомендації щодо їх використання в навчальному процесі. Тут є розробки уроків, пізнавальні завдання, ігри, слайд-фільми [5, с.30]. Інтернет дає можливість здійснювати спільні проекти з учнями інших шкіл та інших регіонів і країн, отриманні освіти екстерном на відстані.

Старшокласники не тільки використовують інформацію що міститься в Інтернеті, а й читають публікації нових даних у режимі реального часу. Вони стають активними користувачами комп'ютерної техніки: конструюють моделі концепцій, оцінюють свою підготовленість і якість роботи. У процесі виконання завдання учень може видозмінити текст, отриманий з Мережі, підібрати ілюстрації і висунути свої аргументи, вибудовуючи логіку доказів. Web-середовище, добре пристосоване до публікацій: у документ можна вмонтувати звук, змінювати колір фону або основного тексту, вводити графіки.

За допомогою Інтернет можлива дистанційна форма подання навчальних курсів, організація мережевих факультативних занять. Уроки в комп'ютерному класі, підключеному до мережі, дають можливість проводити

тестування, оглядові лекції з використанням Інтернет-ресурсів. Учні стають учасниками віртуальної екскурсії по музею, чату або телеконференції, освітньої гри.

Робота учнів з мережевою версією програм дозволяє індивідуалізувати процес навчання, розраховавши подачу обсягу інформації з урахуванням темпів діяльності конкретного учня. Оцінювання рівня знань може бути виконано за допомогою контролю програми. Зокрема, контроль рівня засвоєння змісту здійснюється за допомогою мультимедійної програми «Репетитор».

Взаємодія з інформацією, отриманою з мережі, вимагає оволодіння певними прийомами роботи. Учень повинен вміти виділити з величезного обсягу інформації ту, яка може бути використана для вирішення поставленого завдання, відокремлюючи непотрібну і негативну. В Інтернеті учень потрапляє під активний і непомітний, на перший погляд, вплив інформаційних технологій так само, як і в рекламі, коли здійснюється вплив на підсвідомість людини в результаті багаторазового повторення одного і того ж ролика чи сюжету, супроводжуване певним текстом, кольором, звуком, музикою. Учня треба постійно пам'ятати про такі ціннісні властивості інформації, як достовірність, істинність, ясність, зрозумілість, цінність, актуальність [16, с.48].

Завданням вчителя на даному етапі є навчити підлітків використанню пошукових систем і каталогів, розуміння синтаксичного плану інформації, структури, логіки її побудови. У процесі практичної діяльності, за допомогою фахівця, в учнів формуються такі медіаосвітні вміння: такі як знаходити інформацію з різних джерел з проблеми, систематизувати за даними параметрами; бачити інформацію в цілому, відокремлюючи все другорядне і зупиняючись на головному; критично осмислювати отриману інформацію, визначаючи мету інформування та виявляючи власну позицію; інтерпретувати з урахуванням адресної спрямованості; візуальну інформацію переводити в вербальну і навпаки; висловлювати вагомі аргументи за альтернативними позиціями; самостійно подавати інформацію у мережі відповідно до поставлених завдань, трансформуючи в потрібному напрямку за обсягом, формою, знаковою системою і т.ін.

Вчитель української мови може використовувати освітні ресурси Інтернету для пошуку різноманітних методичних матеріалів, газетних і журнальних статей, рефератів, курсів лекцій та ін. В Інтернеті можна знайти сайти різних освітніх установ та органів управління освітою.

Електронні бібліотеки являють собою складні інформаційні системи. Все частіше на сайтах цих бібліотек розміщуються відскановані книжкові тексти. Професіонали та любителі створюють в Інтернеті сайти присвячені окремим розділам мовознавчої науки. На цих сайтах можна знайти не тільки навчальні тексти, а й різні об'єкти мультимедіа (відео та звукові файли, фотографії, карти, схеми тощо), які відкривають величезні можливості щодо їх використання в педагогічному процесі.

Використання Інтернету на уроках української мови значно збільшує обсяг інформації, задіяної в філологічній освіті, дозволяє вільно реалізувати сучасні інтерактивні технології, в тому числі проектні і модульні.

Для активізації учнів на уроці можна використати: наприклад, коли вчитель дає запобіжну інформацію перед показом візуального ряду. Урок включає в себе також пряме звернення вчителя до учнів класу: Що зображено в тій чи іншій частині екрану? Як співвідноситься дане зображення з темою уроку? Дайте опис побаченого епізоду з вживанням нових термінів і понять.

Активна участь учнів в роботі виражається також у конспектуванні змісту уроку в процесі заповнення заздалегідь підготовленої та розданої учням форми конспекту на друкованій основі. З цією формою учні знайомляться заздалегідь на початку уроку, щоб вони могли орієнтуватися у викладі теми уроку. Форма містить ті піктограми і символи, які будуть з'являтися на уроці по ходу роботи. У такому конспекті учні допрацьовують незаповнені таблиці та недопрацьовані до кінця схеми, доповнюють визначення зазначених термінів і понять. Форма конспекту може бути виконана на декількох рівнях складності з урахуванням індивідуальних особливостей і можливостей учнів. Заключною частиною конспекту є домашнє завдання: доопрацювання не повністю заповнених в класі схем і таблиць, відповідь на питання і виконання завдань за матеріалами підручника і конспекту. Так конспект допомагає швидше і простіше засвоїти зміст уроку [13, с.1-3].

Для людини яка живе в рамках сучасної цивілізації характерне прагнення до візуального сприйняття інформації. Дане культурне явище призводить до того, що в процесі інформаційної комунікації зоровий знак переважає над текстовим. Предмет українська мова не є винятком. Застосування в процесі навчання мультимедійних технологій та Інтернету, сприяє частковому вирішенню даної проблеми. Електронні навчальні посібники, створені на базі мультимедіа, роблять сильний вплив на пам'ять і уяву, полегшують процес запам'ятовування, дозволяють зробити урок більш цікавим і динамічним.

Застосування інформаційно-комунікативних технологій та Інтернет-ресурсів дозволяє реалізувати ідеї індивідуалізації та диференціації навчання, що видається особливо важливим в умовах становлення профільної школи. Сучасні навчальні посібники створені на основі інформаційно-комунікативних технологій, що володіють інтерактивністю (здатність взаємодіяти з учнем), а так само містять систему гіперпосилань, дозволяє учням самостійно вибрати свій вектор процесу пізнання, дозволяють більшою мірою реалізувати розвиваючу парадигму в освіті.

Література

1. Захарова І. Г. Інформаційні технології в освіті / І.Г.Захарова. – М.: Академія, 2007.

2. Маткін А.А. ІКТ – компетентність вчителя історії / А.А Маткін. – (<http://schools.perm.ru>)
3. Сучасні методи в сучасному викладанні. Матеріали конференції // Викладання історії в школі. – 2003. - №9. – 48 с.
4. Цифрові освітні ресурси в навчальному освітньому процесі педагогічного вузу та школи : Тези доповідей І регіональної науково-практичної конференції. – Воронеж: ВДПУ, 2007. – 140 с.